

გუთნის-დედა,

მამულის-მოვლისათვის.

კელი მოსწრდება ტფილისში.
o. კურსელისის სკაშაში.
კუკიას, სკუთარს სხელში.

გამოიცმას ორგანოში
ქრისტიან. ფასი ურთის
ქლის გამოცემისა ვინც
ფინანსურად კელს აქვს
ურთი მსნეთი, რომელიც
არ აქვს ორი მსნეთ

“ფინანსურად” დამატება.

ნ. 11

რედაქციისაგან.

ამ ნუმერთან ვარბეობ ჭიის ჰარკებისა
დასადუღავის იარაღის სურათსა, რომელიც
და მოვისწინიეთ გუთნის-დედისა მე-9 ნუმე-
რში. თუმცა ეს სურათი რიგი იყო ამჟამ
ნუმერთან დაგვერთებინა, მაგრამ დარჩა
მაშინ, მიხეისა გამო, რომელიცა რედაქ-
ციას სრულებით არ შეეცება, ამ მხატვრო-
ბითგან ნახუტნს შეითუქლნი, თუ როგორი
აღჯლად გასაკეთებელი იარაღი არის. ეოველს
სოფელში შეუძლიან მამულის ჰატრონს

ამისი გაკეთება, სოფლის ღურჭლის შემ-
წობით, თუნდა ხუროც იუთს, სულერთია.
მხატვრობის ქუტმოთი ნაწილი წარმოადგენს
მიწაში ამოთხრილს ორმოს, როგორათაც
არუის გამოსახდელათა სთხრიან სოფელ.
ამ ორმოხედა დვას ხარფუძის მგხავსი
ჭურჭელი, წელით სავსე, ამ ჭურჭლის ჰირი
მეკალს განკებ მომხადებულს სის შეაფში,
რომელსაცა აქვს გაკეთებული წვრილის
ფიცრებისაგან გაკეთებული უთები და რომე-
ლიმაც აწევა ჭიის ჰარკები. ჰარკები ასე
ახლოს უნდა იეუნენ ერთმანეთთან დაწო-
ბილნი, რომ ჭიის ჰარკები ძირს ვერ
ჩაცევიდნენ. ჰარკების რიცხვთ ჩაწეობა
ჰატრონხედ არის დამოკიდებული, რამდენ-
იცა სურს, იმდენს ჩააწეობს. ვინიცობა,
რომელსამე ეხუტნოს ამ იარაღის გაკეთება

მხლად, შეუძლიანთ შეაფი ცალკე დადგან და შიგ შეუშოს ქებათან ამოსული ორთქლი. ამ იარაღის დაწვლილებით აღწერა იუო «გუთნის-დედის» მეცხრე ნუმერში.

რა არის-ცეცხლი? (დასასრული)

როგორათაც მეძის წება წარმოგვიდგენს ნახშირ მკავედსა, ასევე ჩუჭნის ფილტვები-დგან და სხუა სხეულიდგან გამოდის ნახშირ-მკავედი, რომელთაგან იწმინდება სისხლი და შემდეგ გაწმენდისა მიდის სხეულში და უწმინდური გამოქმინვით ფილტვიდგან გამო-დის კარეთა. ეს არის მიხეხი, რომ ეო-ველს დღეს ვიცვლით ახალსა და ახალს სუკმელსა. ბუნტეოფნი და შიიერნი, რომე-ლნიც არიან დარწომილნი უჭქელათა იმი-ტომ ძალე მჭლევედებიან, რომ ისინიც ისე ქმინავენ, როგორც მაძლარნი და კარგა მკოფნი, და რადგანაც მუცელში აღარა აქწესთ გამოსაქმინავათ საზრდო, ამისთვის უდნებათ სიმსუქნე. ერთმან ავადმყოფმან, რომელსაც ვერ შექმლო ელავა ლუქისა ერთ თვესე ესი ვირვანქა სამძიმე დაკარგა. აგრეთუჭ ამბობენ ვითომც ერთს ღორს ლაღისაგან (ძათავან გამოხაბური ცხელს ლაფში) დაჭმინებოდა და ას სამოცს დღეს დარწომილიყო უსაქლოთა, და თუცა ცო-ცხალი გადარჩენილა, მაგრამ ას ოცი ვირვანქა სიმძიმეკი დაუარავს.

ახლა ჩუჭნ გუჭნძმის რითაც ერჩევა ახლად შენასუნთქარი კაცისაგან ჭაერი, მის-

განვე გამოსასუნთქარსა, ანუ როგორს ცვლილებას აძლევს კაცთა და ცხოველთა ქმინვა ჭაერისა. ახლა შევხედოთ მცენარესა როგორღა ეცვლება ჭაერი.

ხეოთ, მცენარეთა და ჯაგთა ფოთლებიც იმა ვალს ასრულებენ, რომელსაც ასრულებს ცხოველთა ფილტვი: მათი მწვანე ფოთლე ბი ჭელაზვენ ჭაერსა და როგორათაც ცხოველთა ფილტვი სისხლს აწმინდავენს, ჭწოროეთ იმ გუნართუჭ უწმინდავენს სეს მიწისაგან შენაწურს წუჭნსა. უსწავლეული კაცის თვალში ფოთოლი სწანს როგორც ერთი სიბი რამ, მაგრამ მიკროსკოპით რომ დახედონ, ფოთოლსა აქწეს დარწომილნი ნახუნეტები, რომელნიც ფოთოლს უღებენ ღარებს, ჭაერის მისაღებლათა.

მცენარენი ჭელაზვენ ნახშირმკავედსა, რომელსაც გამოსუთქუჭნ ცხოველნი, მაგრამ ეს მხოლოდ მზიან დღეში არის სოლმე; დამკვი მცენარეთაგანაც გამოქმინვის ნახშირ მკავედი. ერთი მწვანე ფოთოლი, რომელიც მხევე ბეერხანსა ეოფილა, რომ მოვწევი-ტომ, და ჩავაგდოთ წელთ სავსე სტაქან-ში, მაშინ ამ ფოთოლსედ გამოხანდებიან წვრილი ბუშტები, რომელიც ჭნინავს, რომ ესენი არიან ოქსიგენი. მაშა ჭწანს, რომ მცენარეთ უეეთებიათ ჭაერი, რადგანაც უულა-ზავთ ნახშირ მკავედი და გამოუსუნთქავთ ოქსიგენი, რომელიც საჭიროა ცხოველთა სასუნთქავათა. ანგარბით გამოჭეავთ, მიწის

სიმრგვლე რომ სულ მინვდურებით იყოს მოყენილი და უოველ წელს სთობონ ბაღახი, მაშინ ოცდა ორის წლის წარმავლობაში, ჭაერში ნახშირ მეავედის კვალიც ღადრ იქმნებოდაო. და ახლავი ჭაერში **200** ნაწილი, ე. ი. ორას ვერს ჭაერში ერთი ვერსი ნახშირ მეავედი არის. ცხადია, რომ ის ადგილნი, სადაც ბუერნი მცენარენი და ბაღნი არიან, ის ბუერით უნდა ჭსჯობდეს ჭავით ამ ადგილსა, სადაც კლდეების მეტი არა არისრა.

მცენარენი ნახშირ-მეავედს გარდა ჭაერისაგან კიდევ სხუა დასხებსაც იწურამენ, რომელნიც ხდებიან მათ საზღრდოთა; მაგრამ ამათსეღ მოვილაზარაკებთ საკუთარს მუხლში. ახლა მოუმატოთ ერთი უწირჭლესი მნიშვნელობა ფოთლებისა: რადგანაც მცენარე ფოთლებითა მოუღობს ჭაერისაგან საზღრდოსა, ამისათუხ ის სე, რომელინათესაც ზირუტეუთ ანუ ვაცთ შემოუცლიათ ფოთლები, ბუერს სახს ვეღარ იხეირებს. ესე სწორეთ ისე იმოქმედებს, როგორათაც რომ ცხოველს ამოვანდალოთ ფილტვი. ცხადია, რომელს სესაც ბუერი ფოთლები აქქს ის უფრო კარგათ საზღრობის ჭაერისაგან. ფოთლებით მცხოვრებული მცენარე უფრო მცირედ არის დამოკიდებული ნიადაგის სინოვიურესედა ვიდრე ის, რომელიც უოველთუხ მირვეებითა საზღროებს. მაგრამ

შემდგომი უფრო ჭავისცვლილებისა და ზღრუბის ამტანია, ვიდრე ზირჭლდი. მუხუდო ფოთლებს და ევავილებს (ორსავეს ერთად) იმ დროს უშუტბს, როდესაც სხუა თესლეულნი მწიფდებიან, ამიტომ რომ მსწრფლად ეძლევა საზრდო, რომლისეკამიც, მომატებული საზრდო ეძლევა, ვიდრე ჰურსა რომელსაც ფოთლები შწვანე ღეროებით ევავილმძივე უსმება.

საზრდო საკვებნი მცენარეთა და ცხოველთა.

ახლა ჩუტწ ვიცით, რა მნიშვნელობაცა აქქს მცენარეთა და ცხოველთა საზრდოსათუხ. მისი ზირჭლდი ნაწილი, ოქსიგენი, უსაჭიროენია ფილტვიშე შესასუნთქავათ, და მეორე ნახშირ-მეავედი, ფოთლოთა შესასუნთქავათ. ჭაერში ზეროთუტ სხუა აზოტის ნაწილებიც არიან, რომელნიც ოქსიგენსეოთხი ზომით მეტია; მაგრამ ეს მცენარეთა ზრდისათუხ ძალიან სასარგებლოა, ამიტომ რომ მისაგან ერთგვარი ღახი კუთლება, სასელათ ამიავი (ნიმადურის ღახი), რომელიც ძალიანა შეელის მიწას ნაყოფიერებაში და მცენარეს ზრდებში. რადგანაც ამ ღახსე ბუერჯერ მოკვირდება ღახარავი, ამისათუხ

ვიტყვით მისი მიღება როგორ შეიძლება და რათხუებისაც არის. რა საკვირველია უოველმა იციან რაც არის ნიმაღური: მას წერილათა ნაწილს, ურეკს სწირტში და მთი შეცვიებულს ტანს იხეკვენ სოლმე. აგრეთვე წყალში ღვსვენ და სმენ ეანერატოს ტვივილისათვის; ამასათვისი ცოტა თაფლს ანუ დამბალს მირტებილას ურეკენ. წმინდათ დანაეილი ნიმაღური და დამწვარი კირი, მამინ ამ ნარეკათაც ამოვა ისეთი მაგარი ნიმაღურის სენი, რომ კაცს თვალებიღვან სულ ცრუშლებს აღვანს. ეს იქმნება თვითონ ამიაკი. აფთექებში ჰუიდიან ერთგუარ ნიმაღურის სწირტსა, რომელსაც ასუნებინებენ სოლმე დანხედილს ანუ გულწასრულს კაცსა; ეს ის არავს, როდესაც ამიაკს წყალში ანუ სწირტში გაატარებენ, ასე რომ ესენი სრულებით გაიკვინთებიან ამ ღაცითა, მამინ მიიღებენ სოლმე ამ სწირტსა. ასლბ რაკი შევიტყვით მისი სუნის თვისება, ძალიან ადვილია განრჩევა ნივთთა, რომელში არის აზოტი, და რომელში არა. ზირველთა ჰქვიანთ აზოტიანსი ნივთნი, და მეორეთ უახოტონი. ამათ განრჩევისათვის ნივთნი უნდა ავიღოთ და წყალში მოვადულოთ. რომელშიაც ჩავერით (სომიერად) დამწვარს კირსა, ანუ ნაცარ ტუტს: თუ დუდილში შემაწუნებელი ამიაკის სენი აუშუა, მამინ ნიშნავს, რომ ეს ნივთნი აზოტიანი იქმნებიან, და თუარადა აზოტი სრულებით არა

ჰქვიანთ.

სასრდოთ მცენარეთა და ცხოველთა ისმარებიან ასე ნივთიერებანი: სეთა-ზრდის მქონენი, (1) სახამებლისა, მაქრისა და ცილის მქონენი; ამა ნივთიერებათაცან მსოლოდ ბოლონდელში არის აზოტი, და ზირველთ სამთავი სრულებით არა აქქსთ, ამასათვის უოველი ცილის მქონენი, აგრეთვე იწოდებიან აზოტიანებთაცა; ესენი უოველთვის არიან სორცში, სისხლში, კვერცხში, უველში და სსუა; სეთა ზარდის მქონე არის სის გულში, ქერქში, ტოტებში და სსუა სახამებლისა ფქვილში, სორბალში, კარტოფილში და სსუა; მაქრისა ჰარხალში, რცხილისა და არეისა სის გამონაწერ წჭენში, ნესკებში, საზმთროებში, ვაშლებში და სსუა ბევერ გუარს სილებში, კარდა ამისა, უოველ სასრდოს უნდათ სსუა და სსუა მარილნი, უამთოთ ვერც მცენარე, ვერც ცხოველი ვერ წარიმატებენ. სომ ვიცით ბალახი ანუ შუა რომ დავწოთ ამისაცან კიდევა რჩება ნაცარი: ეს თვითონ ის მარილნი არიან, რომელნიც მიწისაცან შეუწურაძთ მცენარეთა. რომელი ნაწილიც არ იწუნა, იმასა ჰქვიან მიწისა, ანუ მარილის ნაწილი, აგრეთვე იწოდებიან წუა-მიუკარებლათ და ზოდთ ნაწილად; და ის ნაწილნი, რომელნიც ცვესლთაცან სრულებით გამოქრებიან და

(1) სის გულა.

იტყვიან დასებათა, იწოდებიან სსეულთა-
განებათა.

ასეა ჩუქნ შვევილიან ბოკლე სიტუ-
ტებში გამოვსოქოთ, რომ როგორც მცენა-
რე, აგრეთუც ცხოველთ სასრდოსათუხ
საჭირო არიან ორნივე ნივთიერებანი,
ასოდთაგანნიცა და სსეულთაგანნიცა, და
ბოლონდელში კიდევ საჭიროანი არიან:
სეთა ზარდისა, მკერისა, სხამებლისა და
ცილის მქონე ნივთიერებანი. ამასთანაც
ჭაერი, წუალი, სინათლე და სითბო.

აი ესე ეოველნი, რომელნიც შეიცდუნ
სასრდოსა და სიცოცხლეს მცენარეთა და
ცხოველთასა, აბა ერთი რამ მოაკელით და
მეთრე მოუჭარბეთ, ნასამო რომ სრულებით
ვერ შეითვისებენ. ფრიად მხელია განსორება
და წარმოიკვა სინათლის; მაგალითებრ:
მხოლოდ ღორისა, ანუ სსუა შინაურთა
ცხოველთა სუქების დროს, და როდესაც
სხვილს სატყურსა და სსუა ძირეჭებს
ზრდიან, აგრეთუც თუალის ტკივილს საჭა-
ქიმოთა და სსუა, მაკრამა ამითაც სინათლის
მოძორება შეეტეობათ სოლმე: ღორთა და
სსუა ზირუტეეთ სუქებას შეიძლება უწოდოთ
უფრო ერთი რიგი ავანტოფობა, ვიდრე
კარვა, დონიერად შეოფობა; აგრეთუც ძირ-
კვების გაზარდვაც წარმოგვიადკესს მცენარეთ
ურთოთ ზრდვასა, ამიტომ რომ მიხი მე-
ორე ნაწილი სუსტდებიან და მითი ფრიად
მცირედ ნაოოფობებენ. თვალის რჩენაში

სინათლეს მხოლოდ დროებით მოაძორებენ
სოლმე. ისიც ამისთუხ, რომ რჩენას არ
უწინამდევოს და არ ვადუჭარბოს, და მორ-
ჩება თუ არა მაშინვე უნდა მიუბრუნონ
სინათლე, რადგანაც თსოულობს ისევე სას-
ტკაეთ შენჭჭვას. ასეა სასრდო მცენარეთა
და ცხოველთა არიან შეეკომნი სსუა და
სსუა ნივთიერებანი, რომელნიც თსოულო-
ბენ ეოველთაგან ზომიერად შეეველებასა.
მაწინანანი სასრდონი, სწყენენ ეოველთა
მოქქედათ. სასრდოსათუხ საჭირო არიან:
წუალი, ჭაერი, სინათლე და სიტუო. რაი
ჩუქნ ასე ნელნელა განუარჩეეთ ეოველთ
სასრდოს მქონე ნივთთა ცალცალკე, მაშინ
გაკვეცსადდება, რანაირთაც უნდა მოვიქცეთ
მიწის ნაოოფივობის მჭჭლისათუხ და აგრე-
თუც კვეცდინება რანაირთაც უნდა
ვევებოთ ცხოველნი, რომ კეთილ მდგომ-
რებაში იმეოფებოდეს?

ლ. სერებრიაკოვი.

აბრეშუმის ჭიისათუხ. (ვანგრძელება)

აბრეშუმის ჭიის მოსავლელს სარაიებს
ეოველთუხ უედრო ადგილს აკეთებენ, ასე

რომ სრდილოეთის ქარებმა არ აწიოს აბრეშუმის ჭიანჭის სარაიები უფრო აღმოსავლეთისაკენ და დახალგაობისაკენ მიაქციეთ, თუკი ადგილის ღრუბარებთან ავრთი მიქმდება არა აქქს. უოველი გემოდელი აბრეშუმის ჭიანჭის ცამხდელი სარაიან ისე მართაჲს, რომ უოველთხს თთანში ერთხანიო სიოტო იოთს, მკრამ მანც დდილობენ, რომ შხის სითბოსაც სარაიანეგ თავისი მიქმდება ჭქინდეს. ეს სარაიები ისე უნდა მომართოს, რომ კაცს ადვილთ შეეძლოს სარაიოების მიხედვით სითბოს ერთხანიო შენახუა, ჭყარის განახლება. ბევრჯერ დუღეუქულობით, ციოა ქარებიანსაგან აბრეშუმის ჭიანჭის სხეულები: ჭყარაც მახსა, ხდება და იხოცება კიდევ. რადგანაც ამ მისეით ჭიანჭის განხდა უფრო კვიანდება, ამისთვის უოველს კარგათ მომართულს აბრეშუმის განხდის ჭაბრეგებში დდილობენ, რომ სარაიში უოველთხს იოთს **23** კრადუსი სითბო და სარაიოების მიხედვით ჭყარისც უცვლიან სოლოჲ. **24** ნადვია, რომ სარაიის სინათლეს აქქს დიდი გავლენა აბრეშუმის ჭიანჭის განხდა, რადგანაც ჭიანჭის ბუნებითის მდგომარეობაში სინათლე არ ავლია; ამ მისეით ჭიანჭის განხდაში უნდა ეცდოთ რომ ჭიანჭის თავისი ბუნებითი სარაიოება არ მოაქლოთ. სოკნი ერთხი ანათაენ, რომ სითბოსც აბრეშუმის ჭიანჭის მხე აწიებდენ,

რადგანაც ჭიანჭის უოველთხს ექუს სრდილობის; ეს იმისაკენ არის, რომ ჭიანჭის, როგორც თაც უოველს ცხელის შხის შექს ურიდება და სრდილობა თავს იფარავს, სქქსნი აბრეშუმის ჭიანჭის მომკლენიც არიან შეცდობაში, რადგანაც ჭიანჭის ინახვენ ვიწრო სარაიებში, რომლის მისეით ჭიანჭის ეხოცებათ სოლოჲ. მკრამ კსეცვი უნდა მოგსენოთ რომ მომეტებული სინათლეა მკენებული აბრეშუმის ჭიანჭისთვის რომლის მისეით ცხარე შხიან დღეებში სარაიის ფანჯრებს აფარებენ სოლოჲ ნაღისაკენ დაწნულს ფარდებითა, ან სსუა რამე ფარდითა. ამას გარდა მომეტებულის სითბოსაკენ თუთის ფურცელი ფუჭდება და ჭიანჭის სსუა და სსუა გუარს მაქსეულის განხებს, რომელნიც აწიებენ ჭიანჭის ბეჭეულებსა. ბოლოს სინათლე სარაიოთა თუთ მუქებისათვის, რომელიც უფრო კარგათ უვლიან ჭიანჭის, როგორც სარაიოში სინათლეა. აბრეშუმის ჭიანჭის განახდელი, სარაიები უნდა უოველთხს მოარიდოთ სოლოჲ ჭიანჭის. ადვილებს, თავლებს და ბოსლებს, რადგანაც ამ კვარ ადვილებს აქქსი დიდი განხდა ჭიანჭის ბეჭეულებსე, ბუნებურ მომეტებული სოტო არის მკენებული ჭიანჭისთვის, თუკი სოტო მალიან სარაიოა ჭიანჭის განხდისათვის. მომეტებული სოტოსაკენ წარმოადგებიან სსუა და სსუა გუარსა ჭიანჭის სხეულებსე, მკვლითად: წყალმანი, სიკუთლე და სსუანა, რომელიცა ბევრჯერ

სიკვდილით აჯიყობან სოღმე. თუ ამ
 სსულებმა ჭამ ჰარე ებაჟო, უმსკუ-
 ლა იქნება სესტი და კამოსხსტვლი
 არ ივარებს. მამატებულის ნოტიოს ვნება
 იძახედ არის დამოკიდებული, რომ უოველი
 მცონარე თავის თავის ტანიღან მამატე-
 ბულს სსიველეს იმორებს მრთელის ტანითა,
 რომელიც არის მრთლად შემოსვილი წერი-
 ლის ნახერებებითა. ამ მიხეზით ჭა უნდა
 იმეოჟებოდეს ისეთს მღვთმარობაში, რომ
 ადვილათ შექმლოს მამატებულის და უსარე-
 ბლო სსიველის მოძორება თავისის ტანი-
 ღან, რომლის დაუღვენლობით ჭაები
 სსულებიან და ისოცებიან კიდევც. მამა-
 ტებული ნოტიოს განვლა აბრეშუმის ჭაახედ
 დამოკიდებულია ბევრს სხუა და სხუა გარე-
 მოებაუბსედ, რომელთა აღწერთ თავის
 დროსედ და გინუწნებთ, რაც ღონის-მიება
 უნდა მოიღოთ ამ სექემში. ზოგნი ერონი
 აბრეშუმის ჭიის მომქენებლნი ანბობენ,
 ვითომც ჭიას მოსწონდეს სხუა და სხუა
 კეთილსუნელთ მცენარეების სუნი, რომლის
 მიხეზით სარაიებში, ცუდის ჭაერის გას-
 წმენდათ წესლსედ ასსამდენს მძონსა,
 სწუამდენს ფრანგლის ფრთებსა და ცხურის
 ჰატის. მაგრამ ეს ღინის-მაება, მართალია
 ცოტახნით უკარგავს სარაის ცუდს ჭაერს,
 მაგრამ არის დრო რომ სრულიად არ დაჭკ-
 რავს ცუდს ჭაერსა. ეს ღინის-მაება ისე
 მსეჟებულია, რაკორთავც აჟთან ჭიას

უკარგისი ხსიველუ. რომელსაც ისინი უოვე-
 ლავს იმორებს თავის ტანიღან. აბრეშუმის
 ჭიას გასხედელი სარაიები ისე უნდა მამა-
 რათს, რომ კაცს ადვილათ შექმლოს სა-
 ჭაროების მიხედვით ჭაერი მესეველოს,
 რადგანც ერთ მისხალ ჭიის თესლისაგან
 გამოდას თითქმის ექვნი ათასი აბრეშუმის
 ჭია, რომელთაც რახაკირველია სუნთქვისა-
 თვის ეჭირებთ წმინდა ჭაერი. თუკა აბრე-
 შუმის ჭიას შექმლიან გასმლოს რამდენი-
 მე ხანი სარაის მამე ჭაერში, ასე რომ
 კაცს სული უგებება, ჭაეკი მძვიდობიანთა
 სჭამს ფურცელსა, მაგრამ მანც სარაის
 გამოცვლა სჭაროთა. უეღვან, და იმ ადვი-
 ლებმავეცი, სადაც აბრეშუმის ჭიას მოვლა
 არის ძალიან უბრლო, მანცეი სარაიებში
 ჭაერის გახსლებას ეურადლება მიაკვიეს.
 უოველს კარკათ მამართულს აბრეშუმის
 ჭიას გასხედელს სარაიებში, მამე ჭაერს
 სცემდენს ან ფეშების გახურებით, ან სარაი-
 აში სდგამენ იმ ეურს იარაღსა, რომელ-
 საც აქქს წისქვილის მსხავსი ფრთები,
 ამ ფრთების ტრივლით მამე ჭაერი
 იქმინდება სარაიში. ზოგნიკი სარაის ქქვმ
 აეკობენ სარდაფსა, რომელსაც აქქს დე-
 ბული წერილი * ფხეზრები და რომლის
 მქმწობით სარაის მამე ჭაერი უოველ-
 თვის იქმინდება სოღმე. ჩანეამი, სარაის
 მამე ჭაერს გასწმენდათ გარეო ჭსწკამენ
 სექანლისა და რადგანც კარკათ გახედება,

შემოქმედების სარაიში, რომელსაც შუი აქტის მომხდებული ორმო, რომელშიაც ცცხელი იწვის და სწმინდის ჭაერსა. კარეს გრილს დროს სარაის ჭაერის გამოცვლა ისე ხაჯრო არ არის, როგორათაც სიცხეში. ჩუჭნის სარაიების ჭაერის გამოცვლის ღონის-ძიებაზედ, მე ქვემოთ მოგახსენებთ. აბრეშუმის ჭაის განსჯელი სარაიები უმჯობესია, რომ თუთის სეების ჰლანტადინს შუაში გააკეთოთ, რადგანაც შუაობაც გავიადვილებათ და დროსაც მოიკეთ, ნამეტნაზედ ფურცლის მოტანის დროს. მრავალთა ჭეონით, რომ სარაიები იმის-თანა ადგილს არ უნდა ამენდენ, სხვაც დიდი სმურობაა, ვითომც სმურობა ჭაის აწუხებდეს, მაგრამ ნაცადია, რომ აბრეშუმის ჭაის სრულებით სმენა არა აქვსთ. გათქმული აბრეშუმის ჭაის მოშენებაში რომინე ამბობს, რომ როდესაც ქუხილის შემდეგ აბრეშუმის ჭაი შეწყუბებული სხანს, ამის მიხედვით ის არის, რომ ეოველთვს ქუხილის წინ ჭაერი მძიება და ეოველს ცხოველს სუნთქვა ემნელება.

განგრძელება იქნება შემდეგ.

პირუტყვით მოშენება.

გ) მოვლა სბოებისა იმ დროს, ოდ-

საც ისინი იზრდებიან დედის რძით:

თუ ბუნებითი საზრდო სბოთათვს და შესაფერი იმათის ბუნებისა შემდეგობად დაბადებისა, არის რქე დედისა. ამ ჰორტულსა დედის რქესა აქვს სრულებით სსჭა თვსება პირის პირ რძისა, როგორსაც იწველის ძრთხა შემდეგობა, იმას აქვს სასა-ქმეული თვსება, ამასთვსაც ეს მიუცილებ-ბლად ხაჯრო არს სბოთათვს განსაწყე-დად კუჭისა დაწეებისა დროს იმათის სიცოცხლისა.

რაც შეეხება ღონის ძიებასა, როგორათაც სბოები უნდა სწოვდენ რქესა, არს სსჭა და სსჭა.

ა) თუ საიქელა განსაჯელად სბოებისა და უმეტესად შესაფერ ცხოველთა ბუნებისა ღონის ძიება მდგომარეობს იმაში, რომ თავის უფლად ივეს სბო მიძეებული მოსაწოვად რძისა, ეოველსა დროსა, ოდესაც იმან მოინდომოს. მიუძევენ სუთსა ანუ ექვსსა კვირასა, შემდეგობად მობორებენ დედასა და დაწეებენ სსჭა საჭმლისა შესჭვას.

იოსებ მამაცა-ძვლის.

(განგრძელება შემდეგობაში იქნება.)